

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

Fortsetzung der Grabung am Horní náměstí /Oberring/ in Přerov /Bez. Přerov/. Im Jahre 1985 hatte auch weiterhin die Grabung bei der Kirche des Hl. Georg einen Rettungscharakter. Es wurden dort wichtige Profile, die die Entwicklung der mittelalterlichen Besiedlung zeigen, ein weiterer Teil der Holzkonstruktionen aus dem 11. Jahrhundert und die bis auf dem Felsen gelegten Fundamente der Kirche des Hl. Georg, abgedeckt. Der Einschnitt der Grundmauerlinie bewies die Gründung dieses Baues in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts. Zwischen das Grundgemäuer und die äussere Wand der Rinne waren einmalig Menschenknochen von einer grossen Individuenzahl beigesetzt, die vom Friedhof stammen, der an diesen Stellen früher war. Hinter dem Haus Nr. 9 haben wir eine Sonde am Zwinger geführt, die feststellte, dass die Steinmauer der Befestigung aus der Wende des 15. - 16. Jahrhunderts von der Aussenseite gebaut worden war. Dabei wurden die mittelalterlichen Schichten abgetragen. Es blieb nur die Schicht der Věteřov Gruppe, die in Richtung nach Aussen anwuchs. Sie belegt also eine vorgeschichtliche Befestigung der Anhöhe. Mächtige Věteřov Schichten hat man auch in der vom Haus Nr. 21, in die Fläche des Platzes geführte Sonde entdeckt, wo sie bis unter die neuzeitigen Terrainherrichtungen reichten. Die mittelalterlichen Schichten waren dort vernichtet worden. Die Fläche hinter dem Haus Nr. 21 wurde ca. um 200 cm abgenommen und für die Grabung im Jahre 1986 vorbereitet. In ihrem südwestlichen Viertel wurden die Schichten bis zum felsigen Liegenden durchgraben, das grosse, sich nach Norden neigende Steinplatten bildeten. Unmittelbar auf dem Felsen lag die Kulturschicht aus dem 11. Jahrhundert.

ŘADOVÉ POHŘEBIŠTĚ Z 12. - 13. STOLETÍ V MIKULČICÍCH / okr. Hodonín/

Bohuslav Klíma, jr., AÚ ČSAV Brno

/Obr. 14, tab. 8/

Závěrem roku 1985 proběhly v centru obce Mikulčic v souvislosti s dořešením kanalizační sítě a jejím napojení na nově vybudovaný kulturní dům rozsáhlejší výkopové práce. Bagrem hloubená 3 - 4 m široká a místy až 3 m hluboká rýha pro přípojku potrubí procházela v blízkosti kostela a školy, aby se na návsi napojila na centrální síť. V dosahu církevní stavby se samozřejmě musely předpokládat středověké a novověké hroby. Ty také již byly při kopání centrální kanalizační rýhy na opačné straně kostela v jarních měsících roku 1981 zachyceny. Ve sledovaném prostoru bylo rovněž již dříve možno registrovat hroby, a to v průběhu výkopu pro vodovodní potrubí v roce 1983. Tehdy bylo terénní rýhou porušeno i několi starších pohřbů s bronzovými a stříbrnými záušnicemi větších rozměrů, typickými pro 12. století. Na základě tohoto překvapivého zjištění přistoupili pracovníci ústavu ještě v roce 1983 dokonce k menšímu plošnému odkryvu v prostoru mezi školou a kostelem. Odkryté hroby náležely kostelnímu hřbitovu. Byly uloženy ve více vrstvách nad sebou a mnohdy vzájemně porušeny. Patřily výlučně středověkému a novověkému období. Obsahovaly korálky ruženců, křížky, medailonky, bronzové závěsné medaile sv. Benedikta a spolu se záponkami oděvu i další drobnosti jizv. svátosíky/.

Velmi záhy se v hlubokém příkopu kanalizační rýhy objevily v blízkosti školy první kostrové hroby, zapuštěné do jemného, písčitého podloží, které zde vytváří základ mírného návrší. Pohřbení leželi přibližně 110-130 cm pod úrovní dnešního povrchu v natažené poloze nznak, s rukama většinou sepnutými v pánvi, nebo na prsou. V postupně odkrývané ploše, kterou nejprve bagr snížil asi do hloubky 100 cm, bylo možno vysledovat zcela pravidelné řazení hrobů, z nichž k některým patřily bronzové záušnice větších rozměrů. Na jižním okraji pohřebiště se podařilo získat také jednoduché stříbrné prsteny s rytou výzdobou, část nůžek a přezku. Většina hrobů však byla bez milodarů. Jejich hustota narůstala směrem ke stávající církevní stavbě. Kostry ležely těsně vedle sebe a mnohé byly již i vzájemně překryté a porušené. Všechny respektovaly směr Z - V. Rovněž i v těchto místech se nalézaly bronzové a stříbrné záušnice někdy po dvou, ale i více kusech. Navíc se v zásepch a mezi řadami hrobů objevovaly kusky vápenné malty. Nechyběly tu však ani velké deskovité pískovce, které původně mohly náležet zděné stavbě v nejbližším okolí. Výzkum se podařilo v první fázi úspěšně ukončit v místech u zadního vchodu do školní budovy. V prozkoumaném výkopu pro kanalizační potrubí se zde v délce 40 metrů během pouhých 7 pracovních dnu podařilo odkrýt a prošetřit celkem 86 hrobů většinou z 12. - 13. století, ale i mladších. Ty byly situovány především blíže ke kostelu. Navíc se výzkumem zachytil a z velké části prozkoumal také zahloubený laténský objekt.

Druhá fáze výzkumu proběhla počátkem roku 1986. Měla sledovat prostor v přímém doteku s areálem kostelní stavby, ale nebyla již tak úspěšná. Se zvýšeným úsilím se podařilo pouze zachránit dalších 11 kostrových hrobů, většinou porušených kanalizační výkopovou rýhou. Jejich části zůstaly patrné v obou stěnách hloubeného příkopu. I když většina patřila pohřbům mladým, přece se i zde v inventáři objevily bronzové a stříbrné záušnice.

Zachránovací výzkum prováděný velmi iniciativně i za nepříznivých podmínek kolektivem pracovníků BSP v Mikulčicích, přinesl významné doklady o značné koncentraci zdejšího osídlení od 12. století. Přibližuje tak samotné počátky obce Mikulčic. Otázkou však ještě stále zůstává starší osídlení ze závěru 10. a 11. století, které by se zde mohlo předpokládat.

Reihengräberfeld aus dem 12. - 13. Jahrhundert in Mikulčice /Bez. Hodonín/. Zum Abschluss des Jahres 1985 verliefen im Zentrum von Mikulčice umfangreiche Ausgrabungsarbeiten zur Beendigung des Kanalisierungsnetzes in der Gemeinde. Die Trasse des breiten Grabens für die Leitung führte in der Nähe der Kirche und Schule, wo bereits in früheren Jahren Skelettgräber aus dem Mittelalter und der Neuzeit erschienen. Es fehlten jedoch nicht einmal vereinzelte ältere Bestattungen, durch grosse Schläfenringe charakterisiert, die man in das 12. - 13. Jahrhundert datieren kann.

Bei der gegenwärtigen Rettungsgrabung war in der ersten Etappe auf einer mässigen sandigen Anhöhe im Raume der Schule die Anwesenheit eines grossen Reihengräberfeldes aus dem 12. Jahrhundert bestätigt worden, das in nördlicher Richtung mehr und mehr jüngere Gräber des Kirchenfriedhofs überdeckten. Im Graben gelang es insgesamt 86 Gräber und ein lateinzeitliches Siedlungsobjekt zu untersuchen. In der zweiten Phase der Grabung, zu Beginn des Jahres 1986 konnte man in der Nähe der Kirche nur noch weitere 11 gestörte und teilweise vernichtete Gräber in den Wänden des Grabens bergen.

Die Ergebnisse der Rettungsaktion belegten markant eine ziemliche Besiedlungskonzentration in Mikulčice vom 12. Jahrhundert beginnend. Sie rücken näher und ergänzen somit die alleinigen Anfänge der Gemeinde.

SYSTEMATICKÝ VÝZKUM DÓMSKÉHO NÁVRŠÍ V OLOMOUCI - 10. ETAPA /okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V červnu až srpnu 1985 uskutečnilo olomoucké muzeum 10. etapu dómského výzkumu. Šlo především o to dokončit průzkum jižní chodby gotického ambitu, o němž je z pramenů známo, že existoval v r. 1349 /CDM VII, č. 972/ a v r. 1374 /CDM X, č. 225/ biskup Jan ze Středy shromažďoval prostředky na jeho dokončení. Během předešlé výzkumné sezóny se totiž pod mramorovou dlažbou podařilo zachytit základy dvou opěrných pilířů čtvercového půdorysu, které byly dodatečně přistavěny k venkovní lici severní obvodové zdi románského kostela /Dohnal 1987/. Z nálezové situace vyplynulo, že objevené pilíře jsou starší než stávající pilíře lichoběžníkového půdorysu, které se obvykle dávají do souvislosti s raněgotickou přestavbou kostela za biskupa Bruna ze Šaumburku po požáru v r. 1265. Vzhledem k tomu, že pilíře zjištěné v r. 1984 se nacházejí v západní části chodby, bylo potřeba zjistit, zda pilíře budou pokračovat podél kostelní zdi dál k východu. Vyslovený předpoklad se potvrdil. Dvěma sondami, jejichž vzájemná vzdálenost byla přizpůsobena rozestupu pilířů, zjištěných v předešlém roce, se podařilo odkryt základy dalších dvou pilířů, které svým půdorysem, rozměry i způsobem přizdění ke kostelní zdi odpovídají nálezům z r. 1984. Je zřejmé, že čtyři objevené pilíře dohromady dokládají raněgotickou přestavbu románské baziliky, o níž se vědělo z písemných pramenů, ale uměleckohistoricky příp. archeologicky dosud nebyla prokázána. Existence pilířů naznačuje, že přinejmenším boční lodě kostela byly tehdy zaklenuty. Chronologicky lze vybudování pilířů čtvercového půdorysu položit do doby před brunonovskou přestavbou, jak vyplývá z částečného překryvání základového zdiva pilířů obojího druhu. S největší pravděpodobností jde o opravu kostela po jeho prvním požáru v r. 1204, provedenou za biskupa Roberta.

Podobně jako ve všech výkopech v ambitu i tentokrát se v obou sondách objevily hroby, často v superpozici. V málo zřetelných obdélníkových jamách byly uloženy kostry lebkou k západu a s rukama většinou na trupu. Některé hroby byly silně porušené a našlo se i několik samostatných lebek v druhotné poloze. Poškození hrobů vzniklo zřejmě tím, že se i v těchto místech intenzivně pohřbívalo, přičemž byly starší hroby ničeny výkopy nových hrobů. Kostry byly bez datovatelných nálezu s výjimkou nejnižší uloženého hrobu č. 10/85 /-165 cm pod mramorovou dlažbou/, který stratigraficky patří k nejdříve uloženým. Hrob nebyl druhotně poškozen, takže se dala dobře pozorovat téměř úplná kostra, ležící pod vrstvičkou ztrouchnivělého dřeva /jedle bělokora, Abies alba/¹ s většími a menšími útržky zetlelé tkaniny, již bylo tělo v rakvi původně přikryto. Dochované zbytky mají nyní tmavohnědou barvu a na některých z nich je lesklý vetkávaný ornament. Podle ornamentálního rozboru² lze hrob s tkaninou rámcově datovat do 15. století, což vzhledem k zmíněnému uložení hrobu lze považovat za počátek funerálního využívání této části křížové chodby.

Sondami ve východní části jižní chodby byl uzavřen archeologický průzkum vlastního areálu románského paláce, zahájený v r. 1974. V dalších etapách dómského výzkumu půjde o dořešení některých závažných otázek, které se v posledních letech vynořily při odkryvech severozápadně od románského paláce, v nynější univerzitní zahradě /dříve prostor kapitulního děkanství/ a také západně od katedrály, kde se přišlo na podpovrchové substrukce rozsáhlé stavby zřejmě fortifikačního poslání. Neméně potřebný bude i průzkum zatravněné plochy jihozápadně od dómského průčelí, kde se podařilo zachytit zbytky zděného objektu, zaniklého nejspíše ve 14. století. V obou případech jde o objekty, o nichž se dosud nevědělo.

Poznámky:

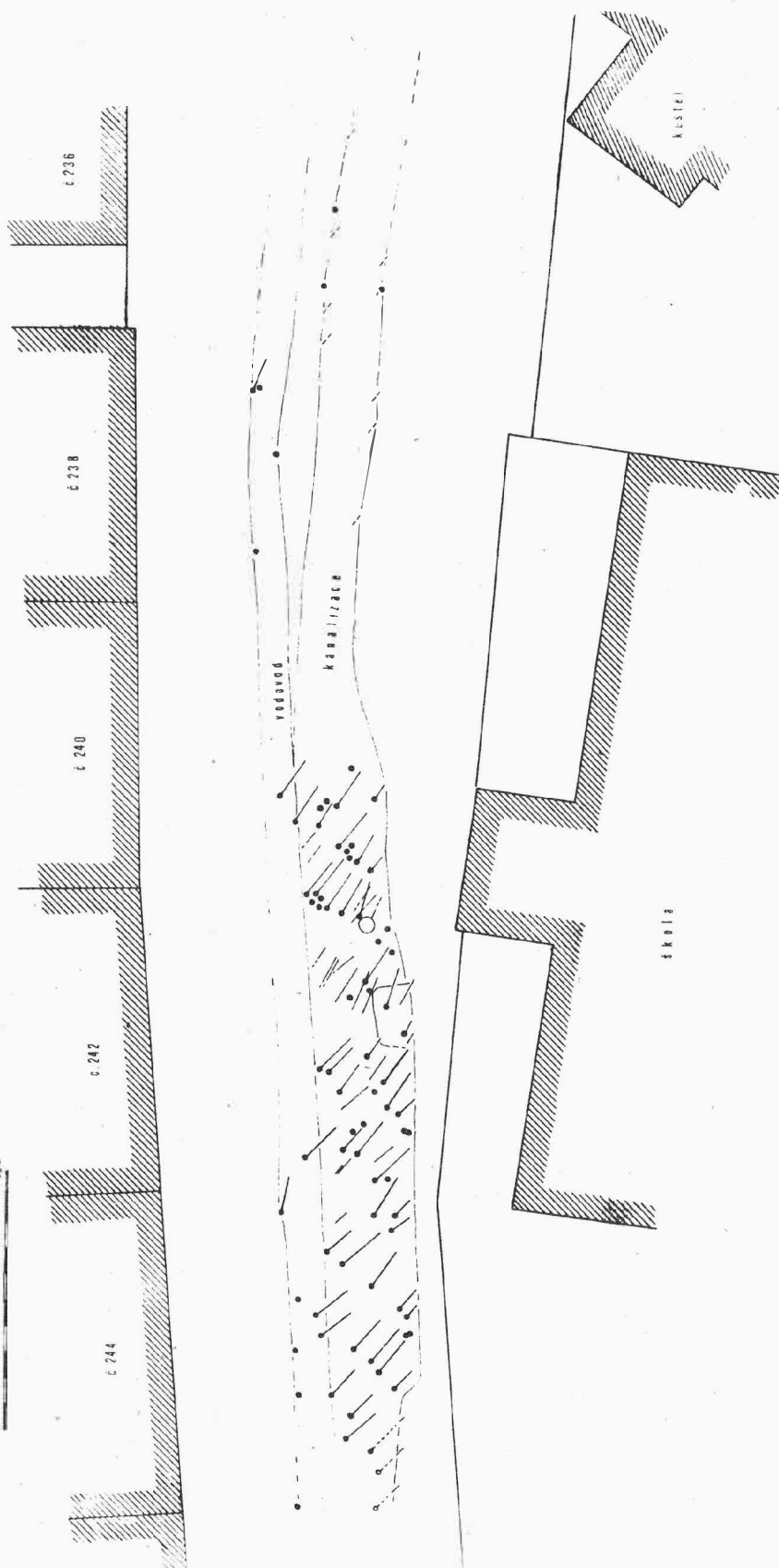
1/ podle určení RN Dr. E. Opravila, CSc.

2/ za posouzení textilních zbytků děkuji Dr. E. Lýskové z Moravské galerie v Brně,

MIKULČICE 1985-86

0 10 m

Obr. 14.

Mikulčice-obec /okr. Hodonín/. Schematický plán prozkoumaného pohřebiště z 12. - 13. stol. - Schematischer Plan des untersuchten Gräberfeldes aus dem 12. - 13. Jh.

Tab. 8.
Mikulčice-obec /okr. Hodonín/. Zachraňovací výzkum na pohřebišti porušeném výkopem kanalizační rýhy.
Pracovní záběry. - Rettungsgrabung auf dem, durch den Aushub eines Kanalisationsgrabens gestörten Gräberfeld. Arbeitsaufnahmen.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné